

розповсюдженості хвороби коливалися від 0,0 до 100 % уражених рослин на ділянці, що в середньому становило 37,7 %.

У 2013 р. значення співвідношення опадів і температури було сприятливим для розвитку гнилей кошиків. Так, інтенсивність розвитку сірої гнилі (*Botrytis cinerea*) коливалася від 0,0 до 72,5 % ураженої площі кошиків, що в середньому становило 10,0 %. Розповсюдженість її коливалися від 0,0 до 100 % уражених рослин на ділянці, в середньому — 44,2 %. Інтенсивність розвитку білої гнилі (*Sclerotinia sclerotiorum*) становила в середньому 2,2 % ураженої площі кошиків. Максимальний показник розповсюдженості склеротиніозу був значно вищим — 80,0 % уражених рослин на ділянці, але з невисоким рівнем її середнього значення — 11,5 % уражених рослин. Останній спалах білої гнилі виявляли на соняшнику у 2003 р.

УДК: 632.937

Н. І. Пивовар, магістрант

І. В. Веріжнікова, канд. с.-г. наук

ДВНЗ «Державний університет управління та підприємництва»

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ПОПУЛЯЦІЇ *HARMONIA AXYRIDIS* PALLAS НА НАЯВНІСТЬ ЕЛІТРАЛЬНОГО ГРЕБЕНЯ

Як відомо, 19-крапкове сонечко *Harmonia axyridis* Pall. з'явилося на території Києва на початку ХХІ ст., увійшло в ентомокомплекс кокцинелід і впевнено витісняє з нього місцеві види. На сьогодні на території міста Києва існують декілька локалітетів, де чисельність особин у весняний та осінній періоди перевищує 150 екз./м². Дослідження розвитку цього інвазійного виду проводяться нами з 2010 р.

Детальніше досліджуються територіально роз'єднані локалітети. Всі вони розвиваються на насадженнях живоплоту з кизильника блискучого (*Cotoneaster lucidus* Schltl., 1854), заселеного, як правило, персиковою попелицею (*Myzodes persicae*).

У роботі викладено результати трирічного (2011–2013 рр.) вивчення деяких морфологічних відмінностей особин двох локальних популяцій (воскресенська та сирецька). Порівняно 4318 особин.

Оцінювання фенотипової структури показало, що співвідношення меланізованих (*spectabilis*, *conspicua*) і червоних (*succinea*) морфотипів в осінній та весняний періоди залишається майже незмінним: *succinea* – 59,43 %, *spectabilis* — 31,03 %, *conspicua* — 8,07 %. У 2012 р. виявлено особини морфотипу *axyridis*, їх частка становить 1,47 % (рис. 1). Ця стабільність має як сезонний, так і просторовий (у межах локалітетів) характер.

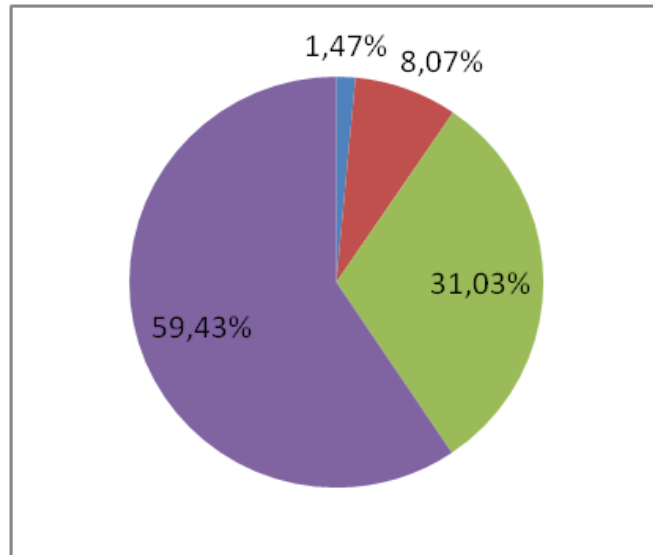

Рис. 1. Співвідношення фенотипів *Harmonia axyridis* у воскресенському і сирецькому локалітетах м. Києва

Осіньні популяції складаються з особин морфотипу *succinea*, що змінюються при температурі вище 14°C на морфотип *novemdesimsignata*. Отже, в I декаді жовтня серед особин з червоним забарвленням елітр переважає *novemdesimsignata* (76,8 %), а *succinea* становить 23,2 %.

У травні особини *novemdesimsignata* трапляються дуже рідко.

Результати досліджень доповнюють дані дослідників інших популяцій *Harmonia axyridis* (Богданов, 1986; Блехман, 2008).

Із загальної кількості досліджених екземплярів 83,96 % мають елітральний гребінець.

Серед морфотипів у *succinea* ця ознака наявна у 86,24 % особини, *spectabilis* — 90,2 %, у *conspicua* — лише 42,86 % (рис. 2). Усі відібрані особини *axyridis* мають елітральний гребінець.

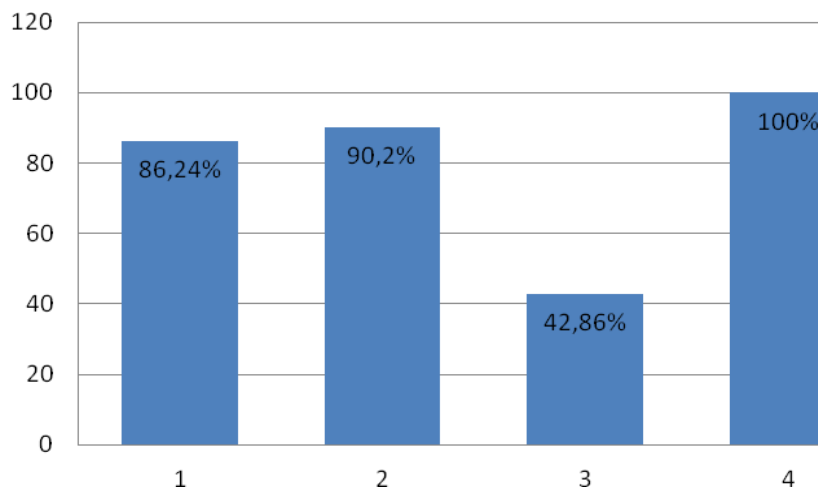

Рис. 2. Частка особин з елітральним гребенем серед сонечок *Harmonia axyridis* різних морфотипів
1 — *succinea*; 2 — *spectabilis*; 3 — *conspicua*; 4 — *axyridis*